

ΘΑΝΟΣ Μ. ΒΕΡΕΜΗΣ

22
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
&
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΟ

2022

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
1. Ποια η βάση της επανάκαμψης του ελληνισμού στη Μικρά Ασία;	23
2. Πώς επηρέασαν οι Βαλκανικοί πόλεμοι την τύχη των Ελλήνων στη Μικρά Ασία;	26
3. Πώς δημιουργήθηκαν τα δύο πολιτικά στρατόπεδα τα οποία οδήγησαν στον Εθνικό Διχασμό;	28
4. Ποια η εικόνα της ελληνικής οικονομίας πριν και μετά την Καταστροφή;	32
5. Ποιες οι ελληνικές διεκδικήσεις στη Μικρά Ασία και ποια η στάση των Συμμάχων πριν και μετά τις εκλογές του 1920;	37
6. Ποια υπήρξε η σημασία της εκστρατείας εναντίον της Άγκυρας και της αποτυχίας της για το μέλλον των ελληνικών δυνάμεων στη Μικρά Ασία;	43
7. Πώς κατέρρευσε η ελπίδα ανάκαμψης και πώς πραγματοποιήθηκε η προετοιμασία της καταστροφής των Ελλήνων στη Μικρά Ασία;	49
8. Πώς πραγματοποιήθηκε η τουρκική επίθεση στις 26 Αυγούστου 1922 και η διάσπαση των ελληνικών δυνάμεων;	53

9. Υπάρχουν αντικειμενικές μαρτυρίες για τις ευθύνες των δύο αντιπάλων παρατάξεων σχετικά με τη Μικρασιατική Καταστροφή; 64
10. Ποιος ο ρόλος των μειονοτήτων και των προσφύγων στο πολιτικό σύστημα μετά το 1922; 74
11. Ποιες οι σχέσεις της βρετανικής εξωτερικής πολιτικής με την Ελλάδα μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου 1920; 82
12. Ποια η σημασία της διάσκεψης της Λωζάννης για την Ελλάδα; 93
13. Ποια η σημασία του Ελληνοτουρκικού Συμφώνου Φιλίας του 1930; 100
14. Ποια η σημασία της Ανακριτικής Επιτροπής στις εσωτερικές έριδες των βενιζελογενών στρατιωτικών; ... 106
15. Ποιες οι οφειλές του ΚΚΕ στην Καταστροφή και το Μακεδονικό ζήτημα; 108
16. Ποια η αξία του βιβλίου των Μαραβελάκη - Βακαλόπουλου για το Προσφυγικό; 114
17. Ποια η σημασία του έργου *Λαοί και φυλαί της Μικράς Ασίας* του Γεωργίου Κλεάνθη Σκαλιέρη; 116
18. Ποια ονόματα Μικρασιατών παραμένουν σημαντικά για την κατοπινή πρόοδο της Ελλάδας; 119
19. Ποιο από τα κείμενα για την Καταστροφή ξεχωρίζει; ... 124
20. Μία βασική βιβλιογραφία για την Καταστροφή; 127
21. Ποιες οι ελληνοβουλγαρικές σχέσεις και οι συνθήκες ελληνικής κατοχής της Θράκης; 134
22. ΣΑΝ ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Ποια τα συμπεράσματα για τα αποτελέσματα της Καταστροφής; 136

Ποια η βάση της επανάκαμψης του ελληνισμού στη Μικρά Ασία;

Η εκπαίδευση προσέφερε στους γηγενείς ορθόδοξους Χριστιανούς τη βάση της επιστροφής στην ελληνική ταυτότητα. Για τους επήλυδες εποίκους στα παράλια της Μικράς Ασίας από τον 17ο αιώνα η καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας αποτέλεσε εγγύηση αναγέννησης μιας ταυτότητας που είχε να φανεί εκεί αιώνες. Ο Πανταλέων Σεβαστόπουλος, Βρετανός πολίτης, έθεσε την Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης το 1733 υπό την προστασία του βρετανικού προξενείου για να την προστατεύσει από τις αυθαιρεσίες της οθωμανικής διοίκησης. Το 1773 δόθηκαν τοπικές εξουσίες με αυτοκρατορικό φερμάνι στην κοινότητα Αϊβαλίου, ώστε οι Έλληνες εκεί να απολαμβάνουν αυτονομία και πρόνοια. Γρήγορα η πόλη εποίκιστηκε από νέους κατοίκους

της Πελοποννήσου και των νήσων του Αιγαίου και γνώρισε ακμή στο εμπόριο του λαδιού και του σαπουνιού.¹²

Έλληνες από το Λαύριο και τη Μυτιλήνη με γνώση στα ορυχεία πήγαν για να δουλέψουν στην Πέργαμο και την Μπάλια. Η χερσόνησος της Ερυθραίας εποίκιστηκε από Έλληνες της Χίου.

Επίσης, πήγαν στο Αϊδίνι έποικοι από τα Ζαγόρια, στην Απολλωνία από τη Μάνη και στην Κούλα από τη Σάμο. Η σιδηροδρομική γραμμή Σμύρνης-Αϊδινίου ήταν βρετανικών συμφερόντων με οθωμανική παραχώρηση του 1856. Μια άλλη γραμμή, εκείνη της Σμύρνης-Κασαμπά έως το Ουσάκ και από εκεί στο Αφιόν Καραχισάρ, ήταν παραχώρηση του 1863. Η γραμμή από τον Βόσπορο στην Άγκυρα μέσω του Εσκή Σεχίρ και της Αφιόν Καραχισάρ-Ικονίου και από εκεί στα Άδανα συμπλήρωνε τις συγκοινωνίες με τη δυτική Μικρά Ασία. Οι Έλληνες δημιούργησαν δίκτυο εμπορικών συμφερόντων, το οποίο παρακολουθούσε τα σιδηροδρομικά δίκτυα.

Οι Έλληνες δεν είχαν ενιαία χαρακτηριστικά. Από τους αρχαίους οικισμούς του Πόντου ως το βιλαέτι του Ικονίου η ελληνοφωνία μετατρεπόταν σε τουρκοφωνία με ελληνική γραφή – τα καραμανλίδικα. Ο ελληνικός εθνικισμός των Μικρασιατών προερχόταν από τα ελληνόφωνα αστικά κέντρα και όχι από την καραμανλίδικη επαρχία.

---

12 Llewellyn-Smith, *ό.π.*, σελ. 24-25.

Η «άπιστη Σμύρνη» (ghiaur Izmir) υπήρξε η καρδιά του ελληνισμού της Μικράς Ασίας. Η ανάπτυξη της πόλης μετά την ανεξαρτησία της Ελλάδας ήταν εντυπωσιακή.

Πώς επηρέασαν οι βαλκανικοί πόλεμοι την τύχη των Ελλήνων στη Μικρά Ασία;

Οι πόλεμοι στα Βαλκάνια του 1912-13 προκάλεσαν την έξοδο περίπου 177.000 μουσουλμάνων από τις εμπόλεμες χώρες, οι οποίοι κατέφυγαν στην Τουρκία. Το γεγονός προκάλεσε με τη σειρά του αντίποινα εναντίον των Ελλήνων και άλλων χριστιανών κατοίκων της Τουρκίας. Οι διωγμοί εις βάρος Ελλήνων στα παράλια κυρίως της Μικράς Ασίας, συχνά με γερμανική καθοδήγηση, είχαν ως αποτέλεσμα την καταφυγή 200.000 προσφύγων στην Ελλάδα.

Ο ελληνικός και ευρύτερα οι βαλκανικοί αλυτρωτισμοί ενίσχυσαν τον εθνικισμό των Νεότουρκων, με αποτέλεσμα τους διωγμούς των μειονοτήτων της Τουρκίας. Αρμένιοι, Ασσύριοι, Έλληνες και άλλοι μη μουσουλμάνοι υπήρξαν

τα θύματα της νεοτουρκικής εκκαθαριστικής εκστρατείας υπό την τριανδρία Τζεμάλ, Ταλαάτ, Εμβέρ.

Σε εποχή πληθυσμιακών ανακατατάξεων ο ηγέτης της Ελλάδας Ελευθέριος Βενιζέλος φιλοδοξούσε να επεκτείνει την κυριαρχία της χώρας του στη Θράκη και σε τμήματα της Μικράς Ασίας, ώστε να γίνει υπολογίσιμη δύναμη στη Μεσόγειο. Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος αποτέλεσε μοναδική ευκαιρία πραγματοποίησης των οραμάτων και των δύο πλευρών.¹³

---

13 Βερέμης, Θάνος, *Οι επεμβάσεις του στρατού στην ελληνική πολιτική, 1916-36*, Οδυσσέας, 1983, σελ. 37-73.

22

Η ελληνική ιστορία από το 1821 μέχρι σήμερα αποτελεί μια εναλλαγή τραγωδιών με ψυχοδράματα, επιτυχιών με αποτυχίες. Η Καταστροφή του 1922 ήταν ασφαλώς μια τραγωδία για τους πρωταγωνιστές της. Για την κυρίως Ελλάδα που τους υποδέχτηκε, οι πρόσφυγες αποτέλεσαν δώρο εθνικής ενότητας, ιδιαίτερα στη Μακεδονία και τη Θράκη.

Το 1922 ήρθε από την Ασία ένα κύμα από εξελληνισμένους Έλληνες. Οι πρόσφυγες από τα παράλια και τον Πόντο, έχοντας αναπτυχθεί σε πολυεθνικό περιβάλλον, καλλιέργησαν τα ελληνικά τους στοιχεία ώστε, όταν έφτασαν στην Ελλάδα, να συνεισφέρουν στην εθνική της ενότητα σε μια εποχή που τα πολυεθνικά κράτη, τουλάχιστον στην Ελλάδα και στην Τουρκία, είχαν τελειώσει.

Το βιβλίο 22 ερωτήσεις και απαντήσεις για το '22 αποτελεί προσπάθεια απλοποίησης ενός σύνθετου ιστορικού φαινομένου, το οποίο συνδυάζει πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και στρατιωτικές παραμέτρους. Η άφιξη 1.300.000 προσφύγων (και όχι μόνον Ελλήνων) σε μια χώρα με μόλις 5.450.000 πληθυσμό αποτέλεσε το μεγαλύτερο πρόβλημα ενσωμάτωσης σε όλη τη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία.

ISBN:978-618-03-2990-2

9 786180 329902

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΖΗΣ 82990

metaixmio.gr